

Артыкул 19.16: 100 дзён

Адвакацыйны брыф LGBTQ+ House · Варшава · Верасень 2026 · Што адбылося з доступам ЛГБТК+ людзей у Беларусі да інфармацыі і дапамогі і якія рашэнні патрэбныя цяпер

Фактычная база — даследаванне LGBTQ+ House (спасылка і DOI — раздзел 8); крыніцы, апублікаваныя пасля яго выхаду, пазначаныя ў заўвагах · Кантакт: office@lgbtqhouse.org

1. Праблема і тры рашэнні

Артыкул 19.16 КаАП Беларусі дзейнічае з 19 чэрвеня 2026 г.: ёсць паведамленні пра яго прымяненне, а маштаб пераследу і даступнасць дапамогі застаюцца непразрыстымі. Норма прадугледжвае пакаранне за распаўсюджванне інфармацыі, якую правапрымяняльнік палічыць накіраванай на фарміраванне ўяўленняў пра «прывабнасць» гомасексуальных адносін, гendarнага пераходу або бяздзетнасці; паняцце «прывабнасці» ў законе не вызначана.¹ На камунікацыю шасці мандатаў спецыяльных працэдур ААН OL BLR 13/2025 ад 3 снежня 2025 г. адказ Беларусі станам на 21 верасня 2026 г. у адкрытым рэестры не апублікаваны.² 15 жніўня 2026 г. ініцыятыва TG House публічна паведаміла, што ўжо задакументавала пераслед паводле артыкула 19.16; 8 верасня — пра тры пацверджаныя ёю выпадкі, 24 звароты за май–жнівень і дзесяць тых, хто выехаў з яе дапамогай.^{3,4} Доля адмовай грамадзянам Беларусі ў міжнароднай абароне ў Польшчы вырасла з 2,6 % у першым квартале 2026 г. да 24,2 % у другім.⁵

Асноўнае патрабаванне кампаніі да ўладаў Беларусі — адмяніць артыкул 19.16, спыніць пераслед за правамернае выказванне меркаванняў і забяспечыць доступ да інфармацыі і дапамогі. Міжнародным механізмам і дзяржавам прапануюцца наступныя дзеянні.

- Механізмам ААН: наступныя дзеянні адносна прынятай і ўжывальнай нормы.** Спецыяльным працэдурам — камунікацыя ўраду Беларусі аб прымяненні артыкула 19.16 з удзелам Спецдакладчыкаў па свабодзе выказвання меркаванняў і ў галіне культурных правоў (пытанні — раздзел 7.3); Спецдакладчыку па Беларусі — прымяненне нормы ў дакладах да 82-й сесіі Генасамблеі і 65-й сесіі Савета; Групе незалежных экспертаў — улічыць даследаванне, даныя BLDPI і афіцыйныя пералікі пры падрыхтоўцы наступных высноў.
- Еўрапейскаму саюзу: уключыць патрабаванне адмены артыкула 19.16 і спынення пераследу ў пазіцыі ЕС** — у найбліжэйшыя профільныя заявы, уключаючы Варшаўскую канферэнцыю па чалавечым вымярэнні 5–15 кастрычніка 2026 г., і ў пазіцыі да разгляду дакладаў Групы незалежных экспертаў на 64-й сесіі і Спецдакладчыка па Беларусі на 65-й сесіі Савета (абзац — раздзел 7.1); дэпутатам Еўрапарламента — пісьмовыя пытанні паводле правіла 144 (раздзел 7.2).
- Польшчы і іншым краінам прыёму: актуальная ацэнка рызыкі і доступ да абароны.** Абнавіць краінавую інфармацыю з улікам артыкула 19.16; разглядаць сексуальную арыентацыю і гendarную ідэнтычнасць як самастойную падставу рызыкі; высветліць, ці фіксуюцца гэтыя падставы ў статыстыцы, і публікаваць аграгаваныя даныя; разглядаць гуманітарныя візы пры дакументаванай рызыцы да затрымання.

Што мы прадастаўляем. Даследаванне (RU, EN, BE) са спасылкамі на крыніцы, адкрыты набор даных BLDPI з метадалогіяй, перадачу даных BLDPI Групе незалежных экспертаў; спасылкі і ідэнтыфікатары

¹ Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 красавіка 2026 г. № 138-З «Аб змяненні кодэксаў па пытаннях адміністрацыйнай адказнасці», артыкул 1 пункт 85, артыкул 4; Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал, 18.04.2026, 5-2/3224, <https://pravo.by/document/?guid=12551&p0=H12600138>.

² Спецыяльныя працэдур Савета ААН па правах чалавека, камунікацыя OL BLR 13/2025, 3 снежня 2025 г., <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=30573>.

³ Еўрападыё, «Праваабаронцы зафіксавалі першыя пераследы паводле артыкула “прапаганда ЛГБТ” у Беларусі», 15 жніўня 2026 г., паводле даных TG House, <https://euroradio.fm/ru/pravozaschitniki-zafiksirovali-pervye-presledovaniya-po-state-propaganda-lgbt-v-belarusi>.

⁴ Еўрападыё, «Закон аб “ЛГБТ-прапагандзе”: беларускія сілавікі мэтанакіравана пераследуюць квір-людзей», 8 верасня 2026 г., <https://euroradio.fm/ru/zakon-o-lgbt-propagande-belorusskie-siloviki-celenaprvlenno-presleduyut-kvir-lyudey>.

⁵ Eurostat, табліца [migr_asydcfstq](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asydcfstq) (рашэнні першай інстанцыі, Польшча, грамадзяне Беларусі, 2025-Q1 – 2026-Q2; абнаўленне 16.09.2026), https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asydcfstq.

— раздзел 8. Арганізацыям прапануем далучыцца да адкрытага звароту «За права ЛГБТК+ людзей у Беларусі на інфармацыю і абарону» (раздзел 6.1).

2. Што вядома пра першыя месяцы дзеяння нормы

Ніжэй — толькі тыя факты, на якія абапіраюцца просьбы раздзелаў 3–6. Поўная прававая матрыца, храналогія і аналіз крыніц — у даследаванні, раздзелы 2–7.⁶ Даныя BLDPI прыведзены па 31 жніўня 2026 г., дакументы — па 21 верасня 2026 г.

2.1 Норма

Артыкул 19.16 «Прапаганда гомасексуальных адносін, змены полу, бяздзетнасці, педафіліі» уведзены Законам ад 15 красавіка 2026 г. № 138-З і дзейнічае з 19 чэрвеня 2026 г.⁷ Частка 1 карае за распаўсюджванне інфармацыі «ў мэтах фарміравання ў грамадзян уяўленняў пра прывабнасць гомасексуальных адносін, змены полу, бяздзетнасці або пра прызнанне педафіліі дапушчальнай» незалежна ад узросту адрасата; частка 2 — тое ж дзеянне, якое пацягнула азнямленне непаўналетняга. Для фізічных асоб частка 1 прадугледжвае штраф да 20 базавых велічынь; частка 2 — штраф 20–30 базавых велічынь, грамадскія работы або адміністрацыйны арышт да 15 сутак. Для юрыдычных асоб штраф складае 100–150 базавых велічынь па частцы 1 і 150–200 — па частцы 2. Разам з пяццю абмежаваннямі, якія дзейнічалі раней, артыкул уводзіць самастойную падставу адказнасці, якая не патрабуе папярэдняга ўключэння матэрыялу або рэсурсу ў афіцыйны спіс. Вызначэнняў «гомасексуальных адносін», «бяздзетнасці» і «прывабнасці» ў заканадаўстве няма; Беларускі Хельсінскі камітэт (БХК) апісвае шырокі сцэнар прымянення, пры якім сама даступнасць інфармацыі лічыцца «фарміраваннем уяўленняў», і вузкі, які патрабуе закліку ўспрымаць з'яву як норму.⁸ Тым жа законам уведзены артыкул 24.62 аб «незаконным прадстаўленні Рэспублікі Беларусь на міжнародных мерапрыемствах», які, паводле ацэнкі экспертаў ААН, можа прымяняцца да тых, хто ўзаемадзейнічае з ААН.⁹

Прававая ацэнка нормы ўжо дадзена. Сем мандатаў ААН 15 красавіка 2026 г. назвалі прыняты закон «небяспечнай эскалацыяй» і запатрабавалі не ўводзіць яго ў дзеянне.¹⁰ Беларусь не падтрымала ніводнай з васьмі рэкамендацый Універсальнага перыядычнага агляду па сексуальнай арыентацыі і гendarнай ідэнтычнасці; у выніках УПА ўсе восем атрымалі статус noted.¹¹ Камітэт па правах дзіцяці ў заключных заўвагах 2020 г. рэкамендаваў Беларусі палавую асвету з увагай да сексуальнай арыентацыі і гendarнай ідэнтычнасці¹²; агульныя стандарты доступу падлеткаў да інфармацыі выкладзены ў Заўвазе агульнага парадку № 20.¹³ Падобныя абмежаванні разглядаліся судамі ў справах супраць Расіі, Літвы і Венгрыі: Еўрапейскі суд па правах чалавека ў справах «Баеў і іншыя супраць Расіі» (Bayev and Others v. Russia) і «Мацатэ супраць Літвы» (Macatė v. Lithuania) і Суд ЕС 21 красавіка 2026 г. у справе «Камісія супраць Венгрыі» (C-769/22) адхілілі абгрунтаванне такіх абмежаванняў

⁶ LGBTQ+ House, Доступ да інфармацыі і падтрымкі ва ўмовах артыкула 19.16 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях: задакументаваныя абмежаванні, прабелы ў дапамозе і рэкамендацыі для арганізацый і інстытуцый, Варшава, верасень 2026 г., версія 1.5, <https://lgbtqhouse.org/be/article-19-16/research>; DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.22884584>.

⁷ Закон № 138-З.

⁸ Беларускі Хельсінскі камітэт і Prismatic, «Папраўкі ў КаАП: што яны значаць для ЛГБТК+ і чайлдфры», 15 красавіка 2026 г., <https://belhelcom.org/ru/news/popravki-v-koap-cto-oni-znachat-dlya-lgbtk-i-chayldfri>.

⁹ УВКПЧ ААН, «Эксперты ААН устрыможаныя законам, скіраваным супраць ЛГБТ, абаронаў правоў жанчын і незалежных галасоў у Беларусі», прэс-рэліз, 15 красавіка 2026 г., <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2026/04/un-experts-alarmed-law-targeting-lgbt-womens-rights-advocates-and>.

¹⁰ УВКПЧ ААН, прэс-рэліз 15.04.2026.

¹¹ Савет ААН па правах чалавека, Даклад Рабочай групы па ўніверсальным перыядычным аглядзе: Беларусь, A/HRC/61/4, 5 студзеня 2026 г., рэкамендацыі 146.130, 147.7, 147.51, 147.63–147.67, <https://docs.un.org/en/A/HRC/61/4>; Дадатак: меркаванні адносна высоў і/або рэкамендацый, A/HRC/61/4/Add.1, 8 студзеня 2026 г., <https://docs.un.org/en/A/HRC/61/4/Add.1>.

¹² Камітэт ААН па правах дзіцяці, Заключныя заўвагі па аб'яднаных пятым і шостым перыядычных дакладах Беларусі, CRC/C/BLR/CO/5-6, 28 лютага 2020 г., пункты 15(a), 20(e), 21(d), 34(b), <https://docs.un.org/en/CRC/C/BLR/CO/5-6>.

¹³ Камітэт ААН па правах дзіцяці, Заўвага агульнага парадку № 20 (2016), CRC/C/GC/20, 6 снежня 2016 г., пункты 33–34, 60, <https://docs.un.org/en/CRC/C/GC/20>.

абаронай дзяцей; для Беларусі гэтыя рашэнні маюць параўнальнае значэнне.^{14,15,16} У апублікаваных заявах ЕС па Беларусі на 62-й сесіі Савета па правах чалавека і на дыялогу з Групай незалежных экспертаў 18 верасня 2026 г. артыкул 19.16 прама не названы.^{17,18} Прапануем уключыць яго прымяненне і патрабаванне адмены ў наступныя пазіцыі ЕС.

2.2 Паведамленні аб прымяненні

15 жніўня 2026 г. ініцыятыва TG House публічна паведаміла, што ўжо задакументавала пераслед паводле артыкула 19.16.¹⁹ У публікацыі ад 8 верасня арганізацыя паведаміла пра тры пацверджаныя ёю выпадкі; даты і характар мер (выклік, пратакол, штраф, арышт) не раскрытыя; вядомыя і іншыя выпадкі, пакуль не пацверджаныя дакументальна. За май–жнівень арганізацыя атрымала 24 звароты ад ЛГБТК+ людзей, якія паведамлялі пра пераслед, пагрозы або рызыку рэпрэсій; да 8 верасня дзесяць з тых, хто звярнуўся, выехалі з яе дапамогай, афіцыйны дакумент пра пераслед мелі шэсць з 24.²⁰ Асобна апублікавана сведчанне Геры, 23 гадоў: 25 чэрвеня 2026 г., праз шэсць дзён пасля ўступлення нормы ў сілу, выклік на допыт «за прапаганду нетрадыцыйных каштоўнасцяў», выняцце тэлефона без працэсуальных дакументаў са спасылкай на актыўнасць у TikTok, выезд у ліпені; артыкул, паводле якога вялася вытворчасць, у публікацыі не пазначаны.²¹ Спосаб ідэнтыфікацыі, паводле даных TG House, — мэтанакіраваны маніторынг Instagram, TikTok і YouTube і праверка тэлефонаў пры затрыманні з любой нагоды.^{22,23} У разгледжаных адкрытых крыніцах не знойдзена агульнадаступнай афіцыйнай статыстыкі па артыкуле, апублікаваных судовых рашэнняў, блакіровак са спасылкай на артыкул і выпадкаў прыцягнення юрыдычных асоб.

Норма прыйшла ў асяроддзе, дзе доступ да інфармацыі і дапамогі ўжо быў звужаны. Зарэгістраваныя ЛГБТК+ арганізацыі ліквідаваныя; рэсурсы шасці ЛГБТК+ ініцыятыв і актывістак, чат знаёмстваў і сайты дзвюх праваабарончых арганізацый уключаныя па рашэннях судаў у Рэспубліканскі спіс экстрэмісцкіх матэрыялаў, падпіска на іх і захоўванне пераследуюцца паводле артыкула 19.11 КаАП, TG House дакументуе тры такія выпадкі ў першым паўгоддзі 2026 г.^{24,25} У пералік экстрэмісцкіх фарміраванняў МУС у 2026 г. унесены Human Constanta і Беларускі Хельсінкскі камітэт; удзел у фарміраванні караецца паводле артыкула 361-1 Крымінальнага кодэкса.²⁶ З 2020 г. ліцэнзій пазбаўленыя не менш як 141 адвакат; апублікаванай практыцы абароны паводле артыкула 19.16 не знойдзена.²⁷ Юрыдычнае

¹⁴ Еўрапейскі суд па правах чалавека, Баяў і іншыя супраць Расіі (Bayev and Others v. Russia), заявы № 67667/09, 44092/12 і 56717/12, пастанова ад 20 чэрвеня 2017 г., <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-174422>.

¹⁵ Еўрапейскі суд па правах чалавека (Вялікая палата), Мацатэ супраць Літвы (Macatė v. Lithuania), заява № 61435/19, пастанова ад 23 студзеня 2023 г., <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222072>.

¹⁶ Суд Еўрапейскага саюза, рашэнне ад 21 красавіка 2026 г., Камісія супраць Венгрыі (Commission v Hungary), C-769/22, ECLI:EU:C:2026:326; прэс-рэліз № 59/26, <https://curia.europa.eu/site/upload/docs/application/pdf/2026-04/cp260059en.pdf>.

¹⁷ Еўрапейская служба знешніх сувязяў, HRC 62 — Заява ЕУ — інтэрактыўны дыялог са Спецдакладчыкам па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі, Жэнева, 29 чэрвеня 2026 г., https://www.eeas.europa.eu/delegations/un-geneva/hrc-62-eu-statement-interactive-dialogue-special-rapporteur-situation-human-rights-belarus_en.

¹⁸ Еўрапейская служба знешніх сувязяў, HRC 63 — EU Statement — Interactive Dialogue with the Group of Independent Experts on Belarus, Жэнева, 18 верасня 2026 г., https://www.eeas.europa.eu/delegations/un-geneva/hrc63-eu-statement-interactive-dialogue-group-independent-expert-belarus_en.

¹⁹ Еўрарадыё, 15.08.2026.

²⁰ Еўрарадыё, 08.09.2026.

²¹ Еўрарадыё, «Квір-беларуска распаўяла пра пагрозы сілавікоў і вымушаны ад'езд з краіны», 29 жніўня 2026 г., <https://euroradio.fm/ru/kvir-belaruska-rasskazala-ob-ugrozakh-silovikov-i-vynuzhdennom-otezde-iz-strany>.

²² Еўрарадыё, 15.08.2026.

²³ TG House, Маніторынг рэпрэсій і дыскрымінацыі ў дачыненні да беларускай ЛГБТК+ супольнасці ў 2025 годзе, Варшава, 28 студзеня 2026 г., <https://wp.tbearus.com/wp-content/uploads/2026/01/the-monitoring-of-repression-and-discrimination-against-belarusian-lgbtq-community-in-2025-en.pdf>.

²⁴ Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Рэспубліканскі спіс экстрэмісцкіх матэрыялаў (рэдакцыя з рашэннямі судаў па 18 верасня 2026 г.), <https://mininform.gov.by/ru/respublikanskiy-spisok-ekstremistskikh-materialov-ru/> (файл спісу: <https://mininform.gov.by/uploads/spisok-ekstremistskikh-materialov%2026219.doc>); Спіс друкаваных выданняў, якія змяшчаюць інфармацыйныя паведамленні і (або) матэрыялы, распаўсюджванне якіх здольнае нанесці шкоду нацыянальным інтарэсам Рэспублікі Беларусь (дзейная рэдакцыя, 258 найменняў), <https://www.mininform.gov.by/ru/spisok-pechatnykh-izdaniy-soderzhashchikh-informatsionnye-soobshcheniya-i-ili-ru/> (файл спісу: https://www.mininform.gov.by/uploads/Список_вредоносных_печатных_изданий.pdf).

²⁵ TG House, Агляд становішча ЛГБТК+ супольнасці ў Беларусі ў першай палове 2026 года, 29 чэрвеня 2026 г., <https://tbearus.com/post/lgbtq-belarus-overview-first-half-2026>.

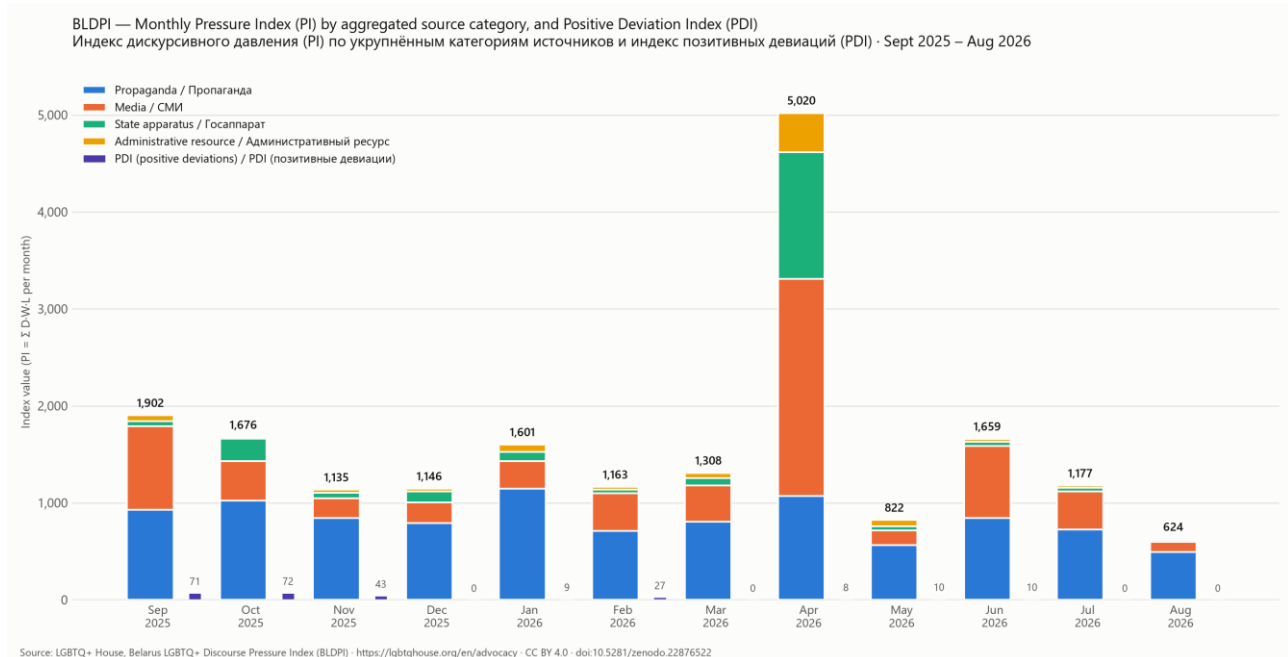
²⁶ Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь, Пералік арганізацый, фарміраванняў, індывідуальных прадпрыемстваў, датычных да экстрэмісцкай дзейнасці (рэдакцыя на 20 жніўня 2026 г., 377 пазіцый; вядзецца на падставе пастановы Савета Міністраў ад 12 кастрычніка 2021 г. № 575), <https://mvd.gov.by/ru/news/8642> (файл пераліку: <https://mvd.gov.by/uploads/news/8642/72b0a138a6d1df7214169df39179eacf9c9b371a.xlsx>).

²⁷ Кааліцыя беларускіх НДА, UPR-2025: Доклад Кааліцыі беларускіх НДА, красавік 2025 г., пункты 96–101, https://belhelcom.org/sites/default/files/upr-2025_report_of_the_coalition_of_belarusian_ngos_-_web_compressed.pdf.

прызнанне полу законнае, але міжведамасная камісія адмовіла 20 з 25 заяўнікаў у чэрвені 2025 г. і 20 з 28 у снежні 2025 г.²⁸, а 19 з 29 — у чэрвені 2026 г.²⁹ Зніжэнне долі адмоваў на асобных пасяджэннях само па сабе не сведчыць пра паляпшэнне доступу да працэдур. Пастанова Мініздараў № 163 не прадугледжвае спецыяльнай працэдур абскарджання рашэнняў камісіі; TG House паведамляе пра адсутнасць эфектыўнага механізму абскарджання.^{30,31}

2.3 Інфармацыйнае суправаджэнне закона: даныя BLDPI

Малюнак 1. BLDPI, верасень 2025 г. – жнівень 2026 г.: індэкс ціску PI па катэгорыях крыніц і індэкс пазітыўных сігналаў PDI

Крыніца: BLDPI, версія 2026.08, DOI 10.5281/zenodo.22876522.

Belarus LGBTQ+ Discourse Pressure Index (BLDPI) — уласныя даныя LGBTQ+ House. BLDPI дакументуе інфармацыйнае суправаджэнне прыняцця закона: рэзкі рост дыскурсіўнага ціску ў красавіку 2026 г., павелічэнне ўкладу дзяржаўных органаў і СМІ і канцэнтрацыю каля 62 % красавіцкага значэння індэкса на 15–16 красавіка, непасрэдна вакол падпісання закона. Індэкс вымярае дыскурсіўны ціск на ЛГБТК+ людзей у 520 публічных Telegram-каналах з рэдакцыяй унутры Беларусі; кожнае ўключанае паведамленне правяраецца ўручную, уклад паведамлення залежыць ад інтэнсіўнасці, інстытуцыйнай вагі крыніцы і яе аўдыторыі.³² У красавіку 2026 г., месяцы прыняцця закона, індэкс вырас на 283,8 % да сакавіка (5 020 супраць 1 308 пунктаў); уклад каналаў дзяржаўных органаў вырас з 73 да 1 308 пунктаў, катэгорыі СМІ — з 374 да 2 237; паведамленні аб законе апублікавалі 42 каналы судаў. У маі індэкс апусціўся да мінімуму з пачатку назіранняў (822). У чэрвені (1 659) найбольшы ўклад у значэнне індэкса зрабілі прапагандысцкія каналы (845 пунктаў), а прырост адносна мая забяспечыла катэгорыя СМІ (742 супраць 151; дзяржаўныя органы — 40). У жніўні індэкс дасягнуў новага мінімуму (624). Пікі прыпалі на падпісанне закона і ўступленне нормы ў сілу; чытанні законапраекта ў парламенце супастаўных пікаў не далі. Індэкс вымярае дыскурс, а не бяспеку людзей.

²⁸ TG House, маніторынг 2025.

²⁹ TG House, агляд першага паўгоддзя 2026.

³⁰ Пастанова Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь ад 9 снежня 2010 г. № 163 «Аб змяненні і карэкцыі палавой прыналежнасці», у рэдакцыі пастановы ад 10 верасня 2025 г. № 100 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал, 17.09.2025, № 11-2/43801; у сіле з 18 верасня 2025 г.), <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=W21023106>.

³¹ TG House, маніторынг 2025.

³² LGBTQ+ House, Belarus LGBTQ+ Discourse Pressure Index (BLDPI), версія 2026.08 [набор даных], Zenodo, 2026, DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.22876522>. Метадалогія: <https://lgbtqhouse.org/be/advocacy>.

2.4 Доступ да міжнароднай абароны

Табліца 1. Рашэнні першай інстанцыі па заявах грамадзян Беларусі ў Польшчы (Eurostat, без спыненых спраў)

Квартал	Рашэнняў	Станоўчых	з іх статус бежанца	Адмоў	Доля адмоў
2025-Q4	480	470	10	10	2,1 %
2026-Q1	380	370	30	10	2,6 %
2026-Q2	310	235	205	75	24,2 %

Крыніца: Eurostat, migr_asydcfstq (абнаўленне 16.09.2026); значэнні акруглены да 5.

Польшча разглядае каля 90 % беларускіх заяў аб абароне ў Еўропе; у 2022–2025 гг. доля прызнання трымалася на ўзроўні 94–99 %.³³ У другім квартале 2026 г. доля адмоў вырасла да 24,2 %, а структура станоўчых рашэнняў змянілася: 205 статусаў бежанца з 235 супраць 10–65 у папярэдніх кварталах. Разлік па рознасцях назапашвальных справаздач UdSC станам на 1 чэрвеня, 1 ліпеня і 1 жніўня 2026 г. (разлік LGBTQ+ House) паказвае 82 адмовы з 96 рашэнняў па сутнасці ў ліпені 2026 г. — 85,4 %; назапашаная доля прызнання за 2026 г. знізілася з 95 % на 1 чэрвеня да 79 % на 1 жніўня.³⁴ Гэтыя паказчыкі адносяцца да грамадзян Беларусі ў цэлым; разбіўка па падставах сексуальнай арыентацыі і гендарнай ідэнтычнасці не апублікавана. Штомесячныя паказчыкі UdSC і квартальны шэраг Eurostat — розныя шэрагі і ў адзіную паслядоўнасць не складаюцца. Гэтыя змены патрабуюць тлумачэння з боку UdSC і ўдакладнення таго, як актуальныя рызыкі для ЛГБТК+ людзей улічваюцца ў краінавай інфармацыі і індывідуальных рашэннях. Юрыстка, якая вядзе справы беларусаў, прыводзіць з краінавай інфармацыі ў адной справе ацэнку: «найбольшая хваля рэпрэсій прыйшла на першыя гады пасля пратэстаў».³⁵ На мяжы з 27 сакавіка 2025 г. дзейнічае абмежаванне права падаць заяву аб абароне, апошняе падаўжэнне — пастановай ад 15 верасня 2026 г.; для грамадзян Беларусі прадугледжана выключэнне паводле артыкула 33b часткі 2 пункта 5, агульнадаступных даных аб яго прымяненні не знойдзена.³⁶ Справаздача EUAA аб Беларусі ад 12 мая 2026 г. адносіць ЛГБТК+ людзей да групы рызыкі і апісвае праверкі тэлефонаў пры вяртанні, але складзена да ўступлення нормы ў сілу; Fact Sheet EUAA/2026/47 канстатуе адсутнасць цэнтралізаваных даных ЕС аб заявах паводле прыкметы сексуальнай арыентацыі і гендарнай ідэнтычнасці.^{37,38}

2.5 Якія даныя неабходна атрымаць

- Колькасць пратаколаў, рашэнняў, штрафаў і арыштаў паводле артыкула 19.16 па частках артыкула: запытаць афіцыйныя даныя ў Беларусі (раздзел 7.3) і супаставіць іх з судовымі дакументамі і маніторынгам арганізацый.
- Крытэрыі «фарміравання ўяўленняў аб прывабнасці» ў практыцы і ці прымяняецца норма да дзяржаўных медыя, якія распаўсюджваюць тую ж інфармацыю.
- Прымяненне выключэння артыкула 33b да грамадзян Беларусі на польскай мяжы і прычыны змянення структуры рашэнняў у 2026 г.
- Ці фіксуюцца падставы сексуальнай арыентацыі і гендарнай ідэнтычнасці ў статыстыцы рашэнняў аб абароне ў Польшчы, Літве і Германіі, і якія аграгаваныя даныя даступныя.

³³ Urząd do Spraw Cudzoziemców, Raport na temat obywateli Białorusi (wg stanu na 1 lutego 2026 r.), <https://www.gov.pl/attachment/4738d4ca-beae-459f-b0bb-2db8f2da7ac2>.

³⁴ Urząd do Spraw Cudzoziemców, Справаздачы адносна грамадзян Беларусі (накапляльныя справаздачы па стане на 1 чэрвеня, 1 ліпеня і 1 жніўня 2026 г.), <https://www.gov.pl/web/udsc/raporty-dotyczace-obywateli-bialorusi>; справаздачы на 01.06.2026 <https://www.gov.pl/attachment/be8fbc99-917f-4328-9efc-dbc67b8be152>, на 01.07.2026 <https://www.gov.pl/attachment/eea8fd87-82d0-47c5-82bb-09b04f8cbd24> і на 01.08.2026 <https://www.gov.pl/attachment/7089372c-4050-4051-80ad-a7983a4353dc>.

³⁵ Głos znad Niemna, «Польшча закрываецца ад уцекачоў з Беларусі», 18 ліпеня 2026 г., <https://glosznadniena.pl/73590/polska-zamyka-sie-na-uchodzcow-z-bialorusi/>; Наша Ніва, «Беларусам усё часцей адмаўляюць у міжнароднай абароне ў Польшчы — што адбываецца», 30 ліпеня 2026 г., <https://nashaniva.com/en/400851>.

³⁶ Закон ад 13 чэрвеня 2003 г. аб прадастаўленні замежнікам абароны на тэрыторыі Рэспублікі Польшча, арт. 33a–33b, у рэдакцыі закона ад 21 лютага 2025 г.; Пастанова Rady Ministrów ад 27 сакавіка 2025 г. (Dz.U. 2025 poz. 390) і наступныя падаўжэнні, апошняе ад 15 верасня 2026 г. (Dz.U. 2026 poz. 1217); Urząd do Spraw Cudzoziemców, <https://www.gov.pl/web/udsc/ograniczenie-prawa-do-zlozenia-wniosku-o-ochrone-miedzynarodowa>.

³⁷ EUAA, Беларусь: палітычная апазыцыя і іншадумства. Інфармацыйная справаздача пра краіну паходжання, 12 мая 2026 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/coi-report-belarus-political-opposition-and-dissent>.

³⁸ Агенцтва Еўрапейскага саюза па пытаннях прытулку (EUAA), Судовая практыка, звязаная з ЛГБТК-заяўнікамі на міжнародную абарону, інфармацыйная даведка EUAA/2026/47, верасень 2026 г., <https://caselaw.euaa.europa.eu/Documents/2026 factsheet47 case law LGBTIQ applicants EN.pdf>.

- Стан прафілактыкі ВІЧ сярод МСМ і трансгендарных людзей і псіхалагічнай дапамогі ўнутры краіны пасля 19 чэрвеня 2026 г.; выкарыстаны намі прававы аналіз ЕКОМ датаваны 2017 г.³⁹

3. Еўрапейскі саюз і Еўрапейскі парламент

3.1 Еўрапейская служба знешніх дзеянняў, дэлегацыя ЕС у Жэневе, пастаянныя прадстаўніцтвы дзяржаў-членаў

Падстава. У апублікаваных заявах ЕС па Беларусі на 62-й сесіі Савета па правах чалавека і на дыялогу з Групай незалежных экспертаў 18 верасня 2026 г. артыкул 19.16 прама не названы.^{40,41} Прапануем уключыць яго прымяненне і патрабаванне адмены ў наступныя пазіцыі ЕС. З 21 красавіка 2026 г. у ЕС ёсць рашэнне Суда ЕС па справе C-769/22 — пазіцыя найвышэйшай судовай інстанцыі ЕС па законах гэтага тыпу.⁴² Пазіцыя ЕС павінна назваць, што менавіта ў норме і яе прымяненні непрымальна.

- Уключыць пытанне аб артыкуле 19.16 у найбліжэйшыя профільныя заявы ЕС, уключаючы Варшаўскую канферэнцыю па чалавечым вымярэнні 5–15 кастрычніка 2026 г., і ў падрыхтоўку пазіцый да разгляду дакладаў Групы незалежных экспертаў на 64-й сесіі і Спецдакладчыка па Беларусі на 65-й сесіі Савета па правах чалавека — абзацам з чатырох элементаў: занепакоенасць прымяненнем артыкула 19.16 і паведамленнямі аб пераследзе; заклік да адмены нормы; заклік спыніць пераслед за правамернае выказванне меркаванняў, уключаючы падпіску на рэсурсы паводле артыкула 19.11; падтрымка наступных дзеянняў спецыяльных працэдур і патрабаванне адказаў на OL BLR 13/2025. Гатовы абзац — раздзел 7.1.
- Выкарыстаць той самы абзац у Пастаянным савеце АБСЕ.
- У рабочых групах СОНОМ і COEST: улічыць артыкул 19.16 і артыкул 24.62 пры ацэнцы рызык для беларускай грамадзянскай супольнасці ў выгнанні і пры ўзгадненні пазіцый ЕС па Беларусі.
- Пастаянным прадстаўніцтвам Польшчы і Літвы як асноўных краін прыёму беларусаў — падтрымаць гэтыя фармулёўкі пры ўзгадненні заяў ЕС.

3.2 Дэпутаты Еўрапейскага парламента

Падстава. Фармальны інструмент — пытанне для пісьмовага адказу паводле правіла 144 Правілаў працэдур; яно адрасуецца Камісіі або Высокаму прадстаўніку, адказ публікуецца.⁴³ Дэлегацыя па сувязях з Беларуссю (D-BY) і Інтэргрупа па правах ЛГБТІ могуць дапамагчы прасоўванню, але працэдуру запуская дэпутат.

- Дэпутатам: накіраваць пытанні для пісьмовага адказу Камісіі і Высокаму прадстаўніку па тэмах: улік артыкула 19.16 у заявах і дыялогах ЕС; улік нормы ў Стратэгіі роўнасці ЛГБТІК на 2026–2030 гг. і ў праграмах падтрымкі беларускага грамадзянскага грамадства; збор дзяржавамі-членамі аграгаваных даных аб заявах беларусаў паводле прыкметы сексуальнай арыентацыі і гендарнай ідэнтычнасці. Тры гатовыя тэксты — раздзел 7.2.
- Дэлегацыі D-BY: уключыць прымяненне артыкула 19.16 у парадак дня найбліжэйшага пасяджэння і ў наступную рэзалюцыю Парламента па Беларусі; абзац раздзела 7.1 прыдатны як аснова пункта рэзалюцыі з заменай суб'екта на Еўрапейскі парламент.
- Інтэргрупе па правах ЛГБТІ: распаўсюдзіць брыф і даследаванне сярод членаў; падтрымаць пісьмовыя пытанні.

3.3 Агенцтва ЕС па пытаннях прытулку (EUAА)

- Падрыхтаваць абнаўленне краінавай інфармацыі аб становішчы ЛГБТК+ людзей у Беларусі пасля 19 чэрвеня 2026 г., уключыўшы рэжым экстрэмісцкіх матэрыялаў, пераслед за падпіску паводле артыкула 19.11, практыку праверкі тэлефонаў, адсутнасць спецыяльнай працэдур

³⁹ ЕКОМ — Еўразійская кааліцыя па здароўі, правах, гендарнай і сексуальнай разнастайнасці, Заканадаўчы аналіз, звязаны з правамі ЛГБТ і ВІЧ у Беларусі, Талін, 2017 г., <https://ecom.ngo/en/library/legislative-analysis-belarus-en/>; ЕКОМ, рэгіянальны агляд за 2019 г., 2020 г., https://ecom.ngo/wp-content/uploads/2020/03/ECOM_regional_2019_en.pdf.

⁴⁰ ЕСЗС, заява 29.06.2026.

⁴¹ ЕСЗС, заява 18.09.2026.

⁴² C-769/22.

⁴³ Еўрапейскі парламент, Правілы працэдур, правіла 144 «Пытанні для пісьмовага адказу», https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/lastrules/RULE-144_EN.html.

абскарджання рашэнняў камісіі па юрыдычным прызнанні полу ў пастанове Мінздароўя № 163 і паведамленні TG House аб адсутнасці эфектыўнага механізму абскарджання.

- У працы з нацыянальнымі ведамствамі па пытаннях прытулку: звярнуць увагу на выснову Fact Sheet EUAA/2026/47 аб адсутнасці цэнтралізаваных даных па заявах паводле прыкметы сексуальнай арыентацыі і гендарнай ідэнтычнасці і рэкамендаваць збор аграгаванай статыстыкі.⁴⁴

4. Механізмы ААН

4.1 Спецыяльныя працэдурны і Спецдакладчык па Беларусі

Прадмет прадстаўлення. Арганізацыйнае прадстаўленне LGBTQ+ House аб заканадаўстве і практыцы; індывідуальныя выпадкі не перадаюцца. Матэрыялы: даследаванне, адкрытыя даныя BLDPI, афіцыйныя пералікі з датамі ўключэння. Рэзалюцыя Савета 61/26 прадугледжвае даклады Спецдакладчыка на 65-й сесіі Савета і 82-й сесіі Генеральнай Асамблеі.⁴⁵

- Накіраваць ураду Беларусі сумесную камунікацыю аб прынятай і ўжыванай норме з удзелам Спецдакладчыка па пытанні аб заахвочванні і абароне права на свабоду меркаванняў і іх свабоднае выказванне і Спецдакладчыка ў галіне культурных правоў, якія не далучыліся да камунікацыі снежня 2025 г. Восем пытанняў для камунікацыі — раздзел 7.3.
- Спецдакладчыку па Беларусі: уключыць прымяненне артыкула 19.16 і становішча трансгендарных людзей у даклады да 82-й сесіі Генеральнай Асамблеі і 65-й сесіі Савета па правах чалавека.
- Разгледзець даследаванне, даныя BLDPI і звесткі з афіцыйных пералікаў пры падрыхтоўцы наступных высноў і рэкамендацый па Беларусі.

4.2 Група незалежных экспертаў па Беларусі

Падстава. Даклад A/HRC/61/57 задакументаваў аднясенне ЛГБТК+ зняволеных да катэгорыі «нізкага сацыяльнага статусу»; даклад ад 14 верасня 2026 г. пра сістэму крымінальнага правасуддзя становішча ЛГБТК+ людзей асобна не разглядае і адсылае да A/HRC/61/57; вусны даклад Групы і інтэрактыўны дыялог адбыліся 18 верасня 2026 г. на 63-й сесіі Савета; прыём матэрыялаў адкрыты да 30 лістапада 2026 г.^{46,47,48,49}

- Разгледзець у дакладзе да 64-й сесіі Савета артыкул 19.16 і звязаныя нормы (артыкулы 19.11 і 24.62 КаАП, артыкул 343 Крымінальнага кодэкса) як элемент сістэмы пераследу паводле прыкметы сексуальнай арыентацыі і гендарнай ідэнтычнасці; пытанні да дзяржавы — раздзел 7.3.
- Прыняць прадстаўленне LGBTQ+ House да 30 лістапада 2026 г.: даследаванне, даныя BLDPI, афіцыйныя пералікі з датамі ўключэння.

⁴⁴ EUAA, Fact Sheet 47.

⁴⁵ Савет ААН па правах чалавека, рэзалюцыя 61/26 «Становішча ў галіне правоў чалавека ў Беларусі», прынятая 30 сакавіка 2026 г., A/HRC/RES/61/26, пункты 7–8 (даклады Спецдакладчыка 65-й сесіі Савета і 82-й сесіі Генеральнай Асамблеі; вусны даклад Групы незалежных экспертаў на 63-й і поўны даклад на 64-й сесіі), <https://docs.un.org/en/A/HRC/RES/61/26>; гл. вынікі 61-й сесіі, <https://www.ungeneva.org/en/news-media/meeting-summary/2026/03/le-conseil-des-droits-de-lhomme-acheve-les-travaux-de-sa-61eme>.

⁴⁶ Савет ААН па правах чалавека, Становішча ў галіне правоў чалавека ў Беларусі: даклад Групы незалежных экспертаў, A/HRC/61/57, 6 лютага 2026 г., пункты 13, 30, 44–46, 52, 113, <https://docs.un.org/en/A/HRC/61/57>.

⁴⁷ Савет ААН па правах чалавека, Удзел беларускіх дзяржаўных інстытутаў у парушэннях правоў чалавека ў працэсе крымінальнага правасуддзя: даклад Групы незалежных экспертаў, A/HRC/63/CRP.1, 14 верасня 2026 г., <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session63/a-hrc-63-crp-1.pdf>; вусная заява 18 верасня 2026 г.

⁴⁸ Савет ААН па правах чалавека, 63-я чарговая сесія, 7 верасня – 7 кастрычніка 2026 г., праграма працы, <https://hrcportal.ohchr.org/63rd-regular-session-human-rights-council>.

⁴⁹ УВКПЧ ААН, Заклік да падачы інфармацыі ў Групу незалежных экспертаў па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі: апошні дзень прыёму матэрыялаў 30 лістапада 2026 г., <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/gie-belarus/index/call-submitting-information-group-independent-experts-human-rights-situation-belarus> (дата звароту: 22.09.2026).

4.3 Дагаворныя органы і дзяржавы, якія давалі рэкамендацыі ў УПА

- Камітэту па правах чалавека, Камітэту па правах дзіцяці і Камітэту па ліквідацыі дыскрымінацыі ў адносінах да жанчын: пры наступным разглядзе Беларусі запытаць выкананне рэкамендацый CCPR/C/BLR/CO/5 (пункты 19–20), CRC/C/BLR/CO/5-6 (пункты 15, 21, 34) і CEDAW/C/BLR/CO/9 (пункт 30) у святле артыкула 19.16.^{50,51,52} Пасля дэанансацыі Беларуссю Першага факультатыўнага пратакола Камітэт па ліквідацыі дыскрымінацыі ў адносінах да жанчын застаецца адзіным дагаворным органам ААН, у які можна падаваць новыя індывідуальныя паведамленні ў дачыненні да Беларусі ў межах яго мандата.⁵³
- Дзяржавам, чые восем рэкамендацый па сексуальнай арыентацыі і гендарнай ідэнтычнасці Беларусь не падтрымала: паўтарыць іх у двухбаковых кантактах і пры разглядзе дакладаў Групы незалежных экспертаў на 64-й сесіі і Спецдакладчыка па Беларусі на 65-й сесіі Савета са спасылкай на ўступленне нормы ў сілу.⁵⁴

4.4 УВКБ ААН

- Выпусціць або абнавіць пазіцыю па заявах грамадзян Беларусі паводле прыкметы сексуальнай арыентацыі і гендарнай ідэнтычнасці з улікам артыкула 19.16 і рэжыму экстрэмісцкіх матэрыялаў на аснове Кіраўнічых прынцыпаў № 9; нагадаць дзяржавам, што адсутнасць афіцыйнага дакумента аб пераследзе не азначае адсутнасці абгрунтаванага страху.⁵⁵

5. Польшча і іншыя краіны прыёму

Падстава. Доля адмоў беларусам у Польшчы вырасла з 2,6 % да 24,2 % за квартал (Eurostat); у ліпені 2026 г., паводле разліку на аснове справаздач UdSC, адмовы склалі 85,4 % рашэнняў па сутнасці; структура станоўчых рашэнняў змянілася; даных па падставах пераследу няма; агульнадаступных даных аб прымяненні выключэння на мяжы не знойдзена (раздзел 2.4). Суд ЕС у справах X, Y і Z (C-199/12–C-201/12) і A, B і C (C-148/13–C-150/13) вызначыў стандарты ацэнкі заяў паводле прыкметы сексуальнай арыентацыі.^{56,57}

5.1 Упраўленне па справах іншаземцаў (UdSC)

- Абнавіць краінавую ацэнку па Беларусі з улікам артыкула 19.16, раздзела J даклада A/HRC/62/52, справаздачы EUAA ад 12 мая 2026 г. і інфармацыйнай даведкі EUAA/2026/47.^{58,59}
- Разглядаць сексуальную арыентацыю і гендарную ідэнтычнасць як самастойную падставу рызыкі, якую нельга зводзіць да ўдзелу ў падзеях 2020 г.; улічваць рызыку пры вяртанні, звязаную з праверкай тэлефонаў і пераследам за падпіску паводле артыкула 19.11; не патрабаваць афіцыйнага дакумента аб пераследзе як умовы прызнання рызыкі.
- Растлумачыць змяненне долі і структуры рашэнняў па грамадзянах Беларусі ў 2026 г. і ўдакладніць, як актуальныя рызыкі для ЛГБТК+ людзей улічаныя ў краінавай інфармацыі і індывідуальных рашэннях.

⁵⁰ Камітэт ААН па правах чалавека, Заключныя заўвагі па пятым перыядычным дакладзе Беларусі, CCPR/C/BLR/CO/5, 22 лістапада 2018 г., пункты 19–20, <https://docs.un.org/en/CCPR/C/BLR/CO/5>.

⁵¹ CRC/C/BLR/CO/5-6.

⁵² Камітэт ААН па ліквідацыі дыскрымінацыі ў дачыненні да жанчын, Заключныя заўвагі па дзявятым перыядычным дакладзе Беларусі, CEDAW/C/BLR/CO/9, 27 лютага 2025 г., пункт 30, <https://docs.un.org/en/CEDAW/C/BLR/CO/9>.

⁵³ Генеральная Асамблея ААН, Становішча ў галіне правоў чалавека ў Беларусі: даклад Спецыяльнага дакладчыка, A/79/201, 19 ліпеня 2024 г., пункты 7, 29–31, <https://docs.un.org/en/A/79/201>.

⁵⁴ A/HRC/61/4; A/HRC/61/4/Add.1.

⁵⁵ УВКБ ААН, Кіраўнічыя прынцыпы па міжнароднай абароне № 9, HCR/GIP/12/09, 23 кастрычніка 2012 г., <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2012/en/89548>.

⁵⁶ Суд Еўрапейскага саюза, рашэнне ад 7 лістапада 2013 г., X, Y, Z, аб'яднаныя справы C-199/12–C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0199>.

⁵⁷ Суд Еўрапейскага саюза, рашэнне ад 2 снежня 2014 г., A, B, C, аб'яднаныя справы C-148/13–C-150/13, ECLI:EU:C:2014:2406, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A62013CJ0148>.

⁵⁸ Савет ААН па правах чалавека, Становішча ў галіне правоў чалавека ў Беларусі: даклад Спецыяльнага дакладчыка Нілса Муйжніека, A/HRC/62/52, 19 мая 2026 г., пункты 9, 53–55, 60, 129, <https://docs.un.org/en/A/HRC/62/52>; вусная заява 29 чэрвеня 2026 г.

⁵⁹ EUAA, COI Report Belarus, 12.05.2026.

5.2 Міністэрства ўнутраных спраў і адміністрацыі (MSWiA) і UdSC

- Паведаміць, ці фіксуецца падстава сексуальнай арыентацыі або гendarнай ідэнтычнасці ў статыстыцы рашэнняў аб міжнароднай абароне; калі так — публікаваць штоквартальна аграгаваныя даныя па грамадзянах Беларусі з разбіўкай па падставах, без звестак, якія дазваляюць ідэнтыфікаваць заяўнікаў; калі не — разгледзець увядзенне такога ўліку.

5.3 Міністэрства замежных спраў і консульствы

- Разглядаць выдачу гуманітарнай візы пры дакументаванай рызыцы да затрымання, прымаючы сведчанні арганізацый, якія аказваюць дапамогу, калі афіцыйных дакументаў няма.
- Падняць пытанне прымянення артыкула 19.16 у СОНОМ і COEST, у найбліжэйшых нацыянальных выступах па Беларусі, уключаючы Варшаўскую канферэнцыю АБСЕ па чалавечым вымярэнні 5–15 кастрычніка 2026 г., і пры падрыхтоўцы пазіцый да разгляду дакладаў на 64-й і 65-й сесіях Савета па правах чалавека; падтрымаць абзац раздзела 7.1 у заявах ЕС.

5.4 Упаўнаважаны па грамадзянскіх правах і Памежная стража

- Памежнай стражы: растлумачыць парадак прымянення выключэння артыкула 33b часткі 2 пункта 5 да грамадзян Беларусі і публікаваць звесткі пра яго прымяненне.⁶⁰
- Упаўнаважанаму: у рамках маніторынгу мяжы запытаць у Пагранічнай стражы даныя аб прымяненні выключэння, а ў UdSC — звесткі аб уліку артыкула 19.16 у краінавай ацэнцы, аб тым, ці фіксуецца падставы сексуальнай арыентацыі і гendarнай ідэнтычнасці ў статыстыцы, і даступныя аграгаваныя даныя.

5.5 Дэпутаты Сейма

- Накіраваць інтэрпеляцыі або дэпутацкія запыты Міністру замежных спраў і Міністру ўнутраных спраў і адміністрацыі; пытанні — раздзел 7.4, польскія рабочыя фармулёўкі — у дадатку.

5.6 Літва, Германія і іншыя краіны прыёму

- Абнавіць краінавыя ацэнкі па Беларусі з улікам артыкула 19.16; разглядаць сексуальную арыентацыю і гendarную ідэнтычнасць як самастойную падставу рызыкі; паведамляць арганізацыям дапамогі пра гуманітарныя каналы для людзей, у якіх няма дакументаў пра пераслед.
- Падняць пытанне прымянення нормы ў найбліжэйшых нацыянальных выступах па Беларусі, уключаючы Варшаўскую канферэнцыю АБСЕ 5–15 кастрычніка 2026 г., і пры разглядзе дакладаў Групы незалежных экспертаў і Спецдакладчыка на 64-й і 65-й сесіях Савета па правах чалавека.

6. Міжнародныя арганізацыі

6.1 Чаго мы просім ва ўсіх

1. Далучыцца да адкрытага звароту LGBTQ+ House «За права ЛГБТК+ людзей у Беларусі на інфармацыю і абарону». Тэкст і ўмовы далучэння апублікаваны на старонцы звароту; спіс тых, хто падтрымаў, абнаўляецца па меры атрымання згод.⁶¹
2. Падтрымаць тры кірункі дзеянняў раздзела 1 ва ўласнай адвакацыі: у Жэневе — данесці фармулёўкі да дэлегацый і механізмаў для наступнай працы, уключаючы падрыхтоўку да разгляду дакладаў па Беларусі на 64-й і 65-й сесіях Савета; у Бруселі — да ЕСЗД, СОНОМ і Інтэргрупы па правах ЛГБТІ.
3. Распаўсюдзіць брыф і даследаванне сярод арганізацый-членаў і партнёраў.

⁶⁰ Ustawa z 13.06.2003, art. 33a–33b.

⁶¹ LGBTQ+ House, адкрыты зварот «За права ЛГБТК+ людзей у Беларусі на інфармацыю і абарону»: тэкст і ўмовы далучэння, <https://lgbtqhouse.org/be/article-19-16/appeal>; спіс арганізацый, якія падтрымалі, абнаўляецца па меры атрымання згод.

6.2 Чаго мы просім у канкрэтных арганізацый

- **ILGA-Europe:** адлюстраваць артыкул 19.16 і паведамленні пра яго прымяненне ў Annual Review за 2026 г.; улічыць норму ў ацэнцы Беларусі па крытэрыі забароны «прапаганды» ў Rainbow Map 2027 у адпаведнасці з метадалогіяй карты.⁶²
- **ILGA World:** улічыць норму ў базе даных аб заканадаўстве; узняць пытанне аб яе прымяненні ў кантактах з Незалежным экспертам па пытаннях абароны ад гвалту і дыскрымінацыі па прыкмеце сэксуальнай арыентацыі і гендарнай ідэнтычнасці і з дэлегацыямі ў Жэневе.
- **TGEU:** улічыць у Trans Rights Map адсутнасць спецыяльнай працэдуры абскарджання рашэнняў камісіі па юрыдычным прызнанні полу ў пастанове Мінздароўя № 163 і паведамленні TG House аб адсутнасці эфектыўнага механізму абскарджання, а таксама рызыку кваліфікацыі інфармацыі пра пераход як «прапаганды змены полу».⁶³
- **Human Rights House Foundation:** уключыць тэму ў брыфінг для дэлегацый пры падрыхтоўцы да 64-й і 65-й сесій Савета і ў мерапрыемствы па Беларусі; садзейнічаць перадачы матэрыялаў спецыяльным працэдурам і Групе незалежных экспертаў.

6.3 Універсітэтам і даследчым цэнтрам

Падстава. Наступствы падобных абмежаванняў вывучаліся ў іншых краінах; эмпірычнай ацэнкі наступстваў артыкула 19.16 для Беларусі ў выкарыстаных крыніцах не знойдзена.⁶⁴ Апошні знойдзены прававы аналіз доступу ЛГБТК+ людзей у Беларусі да прафілактыкі ВІЧ датаваны 2017 г.⁶⁵ Для даследавання наступстваў артыкула 19.16 ужо сабрана зыходная база: дакументы заканадаўчага працэсу, прававая матрыца, афіцыйныя пералікі, месячны шэраг BLDPI да і пасля прыняцця закона і апублікаваныя паведамленні пра прымяненне.

- Універсітэцкім кафедрам і цэнтрам, якія вывучаюць ЛГБТК+ пытанні, гендар і сэксуальнасць, а таксама цэнтрам па правах чалавека і міграцыйных даследаваннях: прыняць выпадак артыкула 19.16 як аб'ект дакументавання і параўнальнага даследавання законаў аб «прапагандзе» (Расія 2013 і 2022 гг., Венгрыя 2021 г., Кыргызстан 2023 г., Беларусь 2026 г.); мы перадаём даследаванне, даныя BLDPI, уключаючы ўзровень паведамленняў і каналаў, і афіцыйныя пералікі з датамі ўключэнняў.
- Правесці незалежную ацэнку метадалогіі BLDPI (рамка назірання, шкалы інтэнсіўнасці, вагі катэгорый, ручная верыфікацыя) і прапанаваць паляпшэнні; вынікі ацэнкі і сумесных работ мы апублікуем разам з наборам даных.
- Уключыць выпадак у навучальныя праграмы і даследчыя сеткі: семінары, выпускныя і дысертацыйныя працы, сумесныя заяўкі на фінансаванне; падтрымаць пілотныя даследаванні па прабелах раздзела 2.5, перадусім па доступе да медыцынскай інфармацыі і да міжнароднай абароны, метадамі з ацэнкай бяспекі ўдзельнікаў.
- Прыклады профільных структур у Еўропе: Chaire LGBTQI+ Універсітэта Клода Бернара Ліён 1 (Францыя); Institut des Études genre — Інстытут гендарных даследаванняў Жэнеўскага ўніверсітэта (Швейцарыя)⁶⁶; Amsterdam Research Centre for Gender and Sexuality Універсітэта Амстэрдама; Department of Gender Studies Цэнтральна-Еўрапейскага ўніверсітэта (Вена); Gender and Sexualities Research Centre City St George's, University of London; Лабараторыя даследаванняў гісторыі і ідэнтычнасцей ЛГБТ+ (Pracownia Badań nad Historią i Tożsamościami LGBTQ+) і Цэнтр квір-сацыяльных даследаванняў (Ośrodek Społecznych Badań Queer) Варшаўскага ўніверсітэта; Gender and Sexuality Research Network Council for European Studies.

⁶² ILGA-Europe, Rainbow Map: about and methodology, <https://rainbowmap.ilga-europe.org/about/>.

⁶³ Пастанова Мінздароўя № 163.

⁶⁴ Hylton, E., Wirtz, A. L., Zelaya, C. E. і інш., «Сексуальная ідэнтычнасць, стыгма і дэпрэсія: роля «антыгейскага закона аб прапагандзе» ў стане псіхічнага здароўя мужчын, якія маюць секс з мужчынамі, у Маскве, Расія», Journal of Urban Health, т. 94, № 3, 2017, с. 319–329, <https://doi.org/10.1007/s11524-017-0133-6>; поўны тэкст: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5481210/> (табліца 2 і вынікі).

⁶⁵ ECOM, 2017; ECOM, агляд 2019.

⁶⁶ Université de Genève, Institut des Études genre, <https://www.unige.ch/etudes-genre/en/institut/>.

6.4 Дадатковыя дзеянні міжнародных механізмаў, арганізацый і платформ

Табліца 2. Дадатковыя дзеянні ў межах кампетэнцыі адрасатаў

Адрасат	Дзеянне
Дзяржавы-ўдзельніцы АБСЕ; БДІПЧ	Узняць пытанне аб артыкуле 19.16 і артыкуле 24.62 на Варшаўскай канферэнцыі па чалавечым вымярэнні 5–15 кастрычніка 2026 г. і ў Пастаянным савеце. БДІПЧ: улічыць норму пры падтрымцы праваабаронцаў з Беларусі; інцыдэнты, якія адпавядаюць крытэрыям злачынстваў на глебе нянавісці, перадаюцца асобна праз справаздачнасць грамадзянскай супольнасці паводле яго метадалогіі. ⁶⁷
Савет Еўропы; ПАСЕ	Уключыць артыкул 19.16 у маніторынг становішча ў Беларусі і ў працу Кантактнай групы па Беларусі; улічыць рашэнні па справах Баяў і Мацатэ (Bayev і Macaté) у пазіцыі адносна законаў аб «прапагандзе» ў рэгіёне.
ЮНЭЙДС; СААЗ	Ацаніць уплыў артыкула 19.16 на прафілактыку ВІЧ сярод МСМ і трансгендарных людзей і на доступ да медыцынскай інфармацыі; узняць пытанне ў дыялогу з Міністэрствам аховы здароўя Беларусі.
EPATH; WPATH; нацыянальныя асацыяцыі	Падрыхтаваць рэкамендацыі клініцыстам краін прыёму па вядзенні беларускіх трансгендарных пацыентаў, якія пачалі пераход у Беларусі, і па прызнанні іх медыцынскіх дакументаў.
Донары; даследчыя цэнтры	Фінансаваць атрыманне даных раздзела 2.5 метадамі з ацэнкай бяспекі ўдзельнікаў і мінімізацыяй персанальных даных; выкарыстоўваць адкрытыя даныя BLDPI для параўнальных даследаванняў.
Meta, TikTok, Google, Telegram	Улічыць, што публічная актыўнасць беларускіх карыстальнікаў выкарыстоўваецца для ідэнтыфікацыі паводле артыкула 19.16; даць беларускім ЛГБТК+ арганізацыям канал паскоранай рэакцыі на доксінг і «пакаяльныя відэа».
Медыя	Не публікаваць звесткі, якія дазваляюць ідэнтыфікаваць пацярпелых; апісваць «пакаяльныя відэа» як вынік прымусу; пры цытаванні даных указваць крыніцу і перыяд.

Прапановы LGBTQ+ House, распрацаваныя на аснове даследавання і з улікам кампетэнцыі адрасатаў.

7. Гатовыя фармулёўкі для адрасатаў

7.1 Абзац для заявы ЕС (Савет па правах чалавека, АБСЕ, рэзалюцыя Еўрапарламента)

«The European Union is concerned about Article 19.16 of Belarus's Code of Administrative Offences, in force since 19 June 2026, and reports of its enforcement. The provision penalises the dissemination of information deemed to promote the "attractiveness" of homosexual relations, "sex change" or childlessness. Part 1 applies regardless of the audience's age. The undefined notion of "attractiveness" creates a risk of arbitrary and discriminatory restrictions on lawful expression, including access to health and rights information. The EU calls on Belarus to repeal Article 19.16, end persecution for lawful expression, and provide information on its enforcement. The EU also calls on Belarus to address the concerns raised in communication OL BLR 13/2025 and supports further action by the relevant UN Special Procedures.»

Пераклад абзаца для заявы ЕС: «Еўрапейскі саюз занепакоены артыкулам 19.16 Кодэкса Беларусі аб адміністрацыйных правапарушэннях, які дзейнічае з 19 чэрвеня 2026 г., і паведамленнямі пра яго прымяненне. Норма карае распаўсюджванне інфармацыі, якая будзе прызнаная скіраванай на фарміраванне ўяўленняў пра „прывабнасць“ гомасексуальных адносін, „змены полу“ або бяздзетнасці. Частка 1 прымяняецца незалежна ад узросту аўдыторыі. Нявызначанае паняцце „прывабнасці“ стварае рызыку адвольных і дыскрымінацыйных абмежаванняў правамернага выказвання меркаванняў, уключаючы доступ да інфармацыі пра здароўе і правы. ЕС заклікае Беларусь адмяніць артыкул 19.16, спыніць пераслед за правамернае выказванне меркаванняў і прадаставіць звесткі пра яго прымяненне. ЕС таксама заклікае Беларусь адказаць на занепакоенасць, выказаную ў камунікацыі OL BLR 13/2025, і падтрымлівае далейшыя дзеянні адпаведных спецыяльных працэдур ААН». Для праекта рэзалюцыі Еўрапарламента суб'ект і граматычная форма адаптуюцца: «Еўрапейскі парламент занепакоены артыкулам 19.16 ...», астатні тэкст захоўваецца.

7.2 Пытанні для пісьмовага адказу (правіла 144)

1. **Высокаму прадстаўніку.** Артыкул 19.16 КаАП Беларусі дзейнічае з 19 чэрвеня 2026 г. Ён карае распаўсюджванне інфармацыі, якая лічыцца скіраванай на фарміраванне ўяўленняў пра

⁶⁷ БДІПЧ АБСЕ, Справаздачнасць аб злачынствах на глебе нянавісці: наша метадалогія, <https://hatecrime.osce.org/our-methodology>.

«прывабнасць» гомасексуальных адносін, «змены полу» або бяздзетнасці. Спецыяльныя працэдур у ААН у снежні 2025 г. выказалі занепакоенасць сумяшчальнасцю праекта з МПГПП, і з таго часу былі апублікаваныя паведамленні пра прымяненне. Якія меры прыняў Высокі прадстаўнік у адказ і якія далейшыя крокі плануецца ў заявах ЕС і шматбаковым узаемадзеянні, у тым ліку напярэдадні 64-й сесіі Савета па правах чалавека? — Пераклад: артыкул 19.16 КаАП Беларусі дзейнічае з 19 чэрвеня 2026 г. і карае распаўсюджванне інфармацыі, прызнанай скіраванай на фарміраванне ўяўленняў пра «прывабнасць» гомасексуальных адносін, «змены полу» або бяздзетнасці; спецыяльныя працэдур у ААН у снежні 2025 г. выказалі занепакоенасць сумяшчальнасцю праекта з МПГПП, з таго часу апублікаваныя паведамленні пра прымяненне. Якія меры прыняў Высокі прадстаўнік у адказ і якія далейшыя крокі плануецца ў заявах ЕС і шматбаковым узаемадзеянні, у тым ліку напярэдадні 64-й сесіі Савета па правах чалавека?

2. **Камісіі (Стратэгія роўнасці ЛГБТІК).** Як Камісія ўлічвае артыкул 19.16 Кодэкса Беларусі аб адміністрацыйных правапарушэннях пры рэалізацыі Стратэгіі роўнасці ЛГБТІК на 2026–2030 гг. і ў падтрымцы ЕС беларускай грамадзянскай супольнасці ў выгнанні, у прыватнасці ў дачыненні да бяспекі арганізацый, якія прадастаўляюць інфармацыю і дапамогу ЛГБТІК-людзям унутры Беларусі? — Пераклад: як Камісія ўлічвае артыкул 19.16 пры рэалізацыі Стратэгіі роўнасці ЛГБТІК на 2026–2030 гг. і ў падтрымцы беларускай грамадзянскай супольнасці ў выгнанні, у прыватнасці ў дачыненні да бяспекі арганізацый, якія прадастаўляюць інфармацыю і дапамогу ЛГБТІК-людзям унутры Беларусі?
3. **Камісіі (дадзеныя і краінавая інфармацыя).** З улікам высновы EUAA ў Fact Sheet EUAA/2026/47 аб тым, што адсутнічаюць цэнтралізаваныя дадзеныя ЕС пра заявы аб міжнароднай абароне на падставе сексуальнай арыентацыі або гendarнай ідэнтычнасці, ці будзе Камісія заахвочваць дзяржавы-члены збіраць і публікаваць агрэгаваную статыстыку па такіх заявах, уключаючы заявы, пададзеныя грамадзянамі Беларусі, і ці будзе яна заахвочваць EUAA разгледзець магчымасць абнаўлення сваёй інфармацыі аб краіне паходжання па Беларусі з улікам артыкула 19.16? — Пераклад: з улікам высновы EUAA ў Fact Sheet EUAA/2026/47 аб адсутнасці цэнтралізаваных дадзеных ЕС пра заявы паводле прыкметы сексуальнай арыентацыі або гendarнай ідэнтычнасці, ці будзе Камісія заахвочваць дзяржавы-члены збіраць і публікаваць агрэгаваную статыстыку па такіх заявах, уключаючы пададзеныя грамадзянамі Беларусі, і заахвочваць EUAA разгледзець магчымасць абнаўлення краінавай інфармацыі па Беларусі з улікам артыкула 19.16?

7.3 Пытанні ўраду Беларусі для камунікацыі спецыяльных працэдур і даклада Групы незалежных экспертаў

1. Якія ўказанні, метадычныя матэрыялы і тлумачэнні накіроўваліся дзяржаўным органам для публічнага асвятлення Закона № 138-3? Ці прадугледжаны патрабаванні, якія прадужыліяюць дыскрымінацыйныя выказванні і стыгматызацыю пры такім інфармаванні, і як разглядаюцца скаргі на іх парушэнне?
2. Колькі вытворчасцей па артыкуле 19.16 распачата з 19 чэрвеня 2026 г., колькі спынена і колькі завяршылася прызначэннем спагнання? Просім агрэгаваныя даныя асобна па частках артыкула і відах спагнанняў, а таксама колькасць спраў, у якіх прымянялася частка 2 у сувязі з азнаямленнем непаўналетняга з інфармацыяй.
3. Якія крытэрыі прымяняюць органы ўнутраных спраў і суды, усталёўваючы мэту «фарміравання ўяўленняў аб прывабнасці»? Ці прыняты афіцыйныя тлумачэнні, метадычныя рэкамендацыі або пастановы Пленума Вярхоўнага Суда? Просім прадаставіць іх тэксты.
4. Ці прадугледжаны выключэнні або спецыяльныя крытэрыі для навіннага, навуковага, медыцынскага і крытычнага асвятлення пералічаных у артыкуле тэм? Па якіх прыкметах нейтральнае інфармаванне адрозніваецца ад распаўсюджвання інфармацыі з указанай у артыкуле мэтай і ці прымяняюцца аднолькавыя крытэрыі да прыватных асоб, СМІ і дзяржаўных органаў?
5. Колькі інтэрнэт-рэсурсаў заблакіравана і колькі матэрыялаў выдалена са спасылкай на артыкул 19.16? Якія органы прымалі рашэнні і якія магчымасці іх абскарджання прадугледжаны?
6. Як размяжоўваецца прымяненне артыкула 19.16 КаАП і артыкула 343 Крымінальнага кодэкса да матэрыялаў аб аднаполых адносінах і гendarным пераходзе з улікам пастановы Мінікультуры № 24? Якія крытэрыі выкарыстоўваюцца для прызнання канкрэтнага матэрыялу парнаграфічным?

Ці маюцца выпадкі прымянення абедзвюх норм да аднаго матэрыялу? Просім прадаставіць агрэгованыя звесткі аб адпаведных вытворчасцях з 2024 г.

7. Ці маюцца рашэнні аб адмене або забароне культурных мерапрыемстваў, адмове ў іх узгадненні, выняцці або абмежаванні распаўсюджвання кніг, фільмаў і іншых твораў са спасылкай на артыкул 19.16? Просім указаць даты, органы і прававыя падставы. Меры, прынятыя да ўступлення артыкула ў сілу, просім прадставіць асобна з указаннем ужытай падставы.
8. Ці быў накіраваны адказ на камунікацыю OL BLR 13/2025 ад 3 снежня 2025 г.? Калі так, просім паведаміць дату і прадаставіць тэкст; калі не — паведаміць, ці плануецца адказ і ў якія тэрміны.

7.4 Пытанні для інтэрпеляцыі або дэпутацкага запыту ў Сейме

Два адрасаты — Міністр замежных спраў і Міністр унутраных спраў і адміністрацыі. Рабочыя фармулёўкі на польскай мове — у дадатку да брыфа.

- **Міністру замежных спраў.** Ці ўздымала Польшча пытанне ўступлення ў сілу і прымянення артыкула 19.16 КаАП Беларусі ў двухбаковых кантактах, у СОНОМ і COEST, у Савеце ААН па правах чалавека і ў АБСЕ? Ці плануе МЗС уключыць норму ў найбліжэйшыя нацыянальныя выступленні па Беларусі, у тым ліку на Варшаўскай канферэнцыі АБСЕ па чалавечым вымярэнні 5–15 кастрычніка 2026 г., і ў пазіцыі да разгляду дакладаў на 64-й і 65-й сесіях Савета? Ці падтрымае Польшча наступныя дзеянні спецыяльных працэдур ААН пасля камунікацыі OL BLR 13/2025? Ці разглядае МЗС выдачу гуманітарных віз грамадзянам Беларусі пры задакументаванай рызыцы пераследу паводле прыкметы сексуальнай арыентацыі або гендарнай ідэнтычнасці да затрымання?
- **Міністру ўнутраных спраў і адміністрацыі.** Ці фіксуецца ў статыстыцы рашэнняў аб міжнароднай абароне падстава сексуальнай арыентацыі або гендарнай ідэнтычнасці? Якія агрэгованыя даныя аб рашэннях па грамадзянах Беларусі за 2025–2026 гг. даступныя, з разбіўкай паводле відаў рашэнняў і месяцаў, і чым тлумачыцца рост долі адмоў у 2026 г.? Ці ўлічаны артыкул 19.16 у краінавай інфармацыі UdSC па Беларусі і калі яна абнаўлялася? Як Памежная варта прымяняе выключэнне артыкула 33b часткі 2 пункта 5 да грамадзян Беларусі і колькі заяў прынята на яго падставе з 27 сакавіка 2025 г.?

7.5 Адна фраза для заяў арганізацый

«Мы далучаемся да патрабавання адмяніць артыкул 19.16 КаАП Беларусі і заклікаем ЕС, дзяржавы-ўдзельніцы АБСЕ і краіны, якія разглядаюць заявы беларусаў аб абароне, назваць гэтую норму і яе прымяненне ў сваіх заявах і рашэннях». Тэкст адкрытага звароту і парадак далучэння апублікаваныя на старонцы звароту LGBTQ+ House.⁶⁸

8. Крыніцы, межы даных і кантакт

Перыяды і паходжанне звестак. Рад BLDPI — па 31 жніўня 2026 г.; пошук дакументаў завершаны 21 верасня 2026 г. Звесткі пра выпадкі пераследу прыводзяцца паводле публікацый TG House і Еўрарадыё. Для гэтага брыфа LGBTQ+ House не збірала індывідуальныя сведчанні і персанальныя даныя пацярпелых; звесткі пра выпадкі прыведзены паводле апублікаваных крыніц. Прадстаўлены выпадкі і звароты, пра якія паведамлілі пазначаныя крыніцы; паказчыкі розных радоў не сумуюцца.

BLDPI. Belarus LGBTQ+ Discourse Pressure Index вымярае дыскурсіўны ціск, а не бяспеку людзей і не колькасць выпадкаў пераследу. Рамка назірання — 520 публічных Telegram-каналаў з рэдакцый унутры Беларусі ў дзевяці катэгорыях; кожнае ўключанае паведамленне правярана ўручную; унёсак паведамлення — здабытак інтэнсіўнасці, вагі катэгорыі крыніцы і лагарыфма аўдыторыі. Штомесячныя значэнні і агрэгаты па катэгорыях апублікаваныя ў адкрытым дэпазіце; даныя ўзроўню паведамленняў і каналаў даступныя па запыце.^{69,70}

⁶⁸ Адкрыты зварот LGBTQ+ House.

⁶⁹ BLDPI, версія 2026.08.

⁷⁰ LGBTQ+ House, BLDPI: даныя на ўзроўні паведамленняў і каналаў (пашыраны набор, які не ўваходзіць у публічны дэпазіт; даступны па запыце office@lgbtqhouse.org); агрэгованыя даныя па дзевяці катэгорыях — файл `bldpi_monthly_by_category.csv` у дэпазіце версіі 2026.08.

Ідэнтыфікатары. Даследаванне: DOI 10.5281/zenodo.22884584, пастаянная спасылка на запіс, вядзе да актуальнай версіі; у гэтым брыфе выкарыстана версія 1.5. BLDPI: DOI 10.5281/zenodo.22876522, пастаянная спасылка на запіс; лічбы гэтага брыфа разлічаны паводле версіі 2026.08, усе версіі даступныя на старонцы запісу.^{71,72}

Спасылкі. Старонка кампаніі: <https://lgbtqhouse.org/be/article-19-16>. Адкрыты зварот: <https://lgbtqhouse.org/be/article-19-16/appeal>. Даследаванне (RU / EN / BE): <https://lgbtqhouse.org/be/article-19-16/research>. Гэты брыф: <https://lgbtqhouse.org/be/article-19-16/brief>. Метадалогія BLDPI і графікі: <https://lgbtqhouse.org/be/advocacy>. Кантакт: office@lgbtqhouse.org.

Як цытаваць. LGBTQ+ House (2026). Артыкул 19.16: 100 дзён. Адвокацыйны брыф. Варшава, верасень 2026 г. <https://lgbtqhouse.org/be/article-19-16/brief>. Ліцэнзія CC BY 4.0.

Дадатак. Праект пытанняў да дэпутацкіх інтэрпеляцый (PL)

Projekt do samodzielnej oceny, dostosowania i ewentualnego wniesienia przez posłankę lub posła. W związku z wejściem w życie 19 czerwca 2026 r. art. 19.16 białoruskiego Kodeksu wykroczeń administracyjnych, wprowadzonego ustawą nr 138-Z z 15 kwietnia 2026 r., oraz zastrzeżeniami procedur specjalnych ONZ zawartymi w komunikacji OL BLR 13/2025 z 3 grudnia 2025 r., na którą według stanu na 21 września 2026 r. nie opublikowano odpowiedzi Białorusi w publicznym rejestrze, uprzejmie proszę o udzielenie informacji w poniższych sprawach.

Do Ministra Spraw Zagranicznych.

1. Czy Polska podnosiła wejście w życie i stosowanie art. 19.16 w kontaktach dwustronnych, w grupach roboczych Rady UE COHOM i COEST, w Radzie Praw Człowieka ONZ lub w OBWE? Jeżeli tak, w jakiej formie i kiedy?
2. Czy Ministerstwo planuje uwzględnić ten przepis i doniesienia o jego stosowaniu w najbliższych wystąpieniach Polski dotyczących Białorusi, w tym podczas Warszawskiej Konferencji Wymiaru Ludzkiego OBWE w dniach 5–15 października 2026 r., oraz w stanowiskach przygotowywanych na rozpatrzenie sprawozdań Grupy Niezależnych Ekspertów na 64. sesji i Specjalnego Sprawozdawcy ds. Białorusi na 65. sesji Rady Praw Człowieka?
3. Czy Ministerstwo poprze działania następcze procedur specjalnych ONZ po komunikacji OL BLR 13/2025, odnoszące się do przyjętego przepisu i jego stosowania?
4. Czy Ministerstwo rozważa wydawanie wiz humanitarnych obywatelom Białorusi w przypadku udokumentowanego ryzyka prześladowania ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową jeszcze przed zatrzymaniem, z uwzględnieniem zaświadczeń organizacji pomocowych, gdy dokumenty urzędowe nie są dostępne? Proszę o wskazanie punktu kontaktowego do przekazywania zweryfikowanych informacji przez organizacje społeczne.

Do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

1. Czy w statystyce decyzji w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej odnotowywana jest przesłanka orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej? Jeżeli tak, proszę o zanonimizowane dane zagregowane dotyczące obywateli Białorusi za lata 2025–2026; jeżeli nie, proszę o wskazanie, czy rozważane jest wprowadzenie takiej ewidencji.
2. Ile decyzji pierwszej instancji wobec obywateli Białorusi wydano w 2025 r. i w 2026 r. do ostatniego dostępnego miesiąca, z podziałem miesięcznym na status uchodźcy, ochronę uzupełniającą, odmowę i umorzenie? Czym Urząd do Spraw Cudzoziemców uzasadnia wzrost odsetka odmów w 2026 r. (Eurostat: z 2,6% w I kwartale do 24,2% w II kwartale; według obliczeń LGBTQ+ House na podstawie raportów UdSC odmowy stanowiły 85,4% decyzji merytorycznych w lipcu 2026 r.)?
3. Czy Urząd do Spraw Cudzoziemców uwzględnił art. 19.16 i doniesienia o jego stosowaniu w informacjach o kraju pochodzenia dotyczących Białorusi? Proszę o wskazanie daty ostatniej aktualizacji, wykorzystanych źródeł i zakresu uwzględnienia sytuacji osób LGBTQ+, w tym trudności w uzyskaniu dokumentów potwierdzających prześladowanie.

⁷¹ LGBTQ+ House, даследаванне пра артыкул 19.16, версія 1.5.

⁷² BLDPI, версія 2026.08.

4. Jak Straż Graniczna stosuje wyjątek z art. 33b ust. 2 pkt 5 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP wobec obywateli Białorusi, w szczególności osób wskazujących na ryzyko prześladowania ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową? Ile wniosków przyjęto na tej podstawie od 27 marca 2025 r.? Proszę o wskazanie obowiązujących instrukcji.

Materiały źródłowe: komunikacja ONZ OL BLR 13/2025; A/HRC/61/4 i Add.1; A/HRC/62/52; EUAA COI Report Belarus, 12.05.2026; EUAA Fact Sheet 47 (2026); Eurostat migr_asycfstq; raporty UdSC dotyczące obywateli Białorusi (1.06, 1.07, 1.08.2026); BLDPI <https://doi.org/10.5281/zenodo.22876522>; <https://lgbtqhouse.org/be/article-19-16/brief>.